20

EXERCITATIO MEDICA
DE
REFECTIONE CELERI
PER
ALIMENTA HVMIDA
AD DVCTVM
HIPPOCRATIS

APHORISM. II. XI.

QVAM

PRAESIDE

IO. HENR. SCHVLZE MED. D. ET PR. P.
ACADEMIAE NATVRAE CVRIOSORVM
COLLEGA

PRO ARGVMENTO CIRCVLARIS DISPVTATIONIS

A. D. *MARTII* cIↄ Iↄ CCXXVIII.

EXHIBET

FERDINANDVS ADAMVS SCHODER
NORIMBERGENSIS.

ALTORF. NORIC.

TYPIS IOD. GVIL. KOHLESII, ACAD. TYPOGR.

PERILLVSTRI ATQVE EXCELLENTISSIMO

DOMINO

FERDINANDO ADAMO

LIBERO BARONI PERNAV

DE PERNEY

SERENISSIMO PRINCIPI SAXO-COBVRGENSI

A CONSILIIS INTIMIS

DOMINO

ET

E SACRO FONTE SVSCEPTORI SVO

PERQVAM GRATIOSO

DISSERTATIONEM HANC EA QVA PAR EST

OBSERVANTIA

CONSECRAT

DEVOTISSIMVS CLIENS

FERDINANDVS ADAMVS SCHODER

MEDICINAE CVLTOR.

EXERCITATIO MEDICA

DE REFECTIONE PER ALIMENTA HVMIDA.

PROOEMIVM.

Vamquam vetustissimorum temporum memoria densa caligine obscuratur, hominesque a sua prima origine sat longum tempus videntur transegisse, antequam in literarum monumenta redigere aliquid occœperunt; ipsaque illa primæ ætatis monumenta, quæ forte exstiterunt; variis fortunæ casibus, ut flammarum furore, diluviorum impetu, bellorum cladibus, iam diu consumta, absorpta & funditus deleta sunt: non tamen dubitare licet, quin anti-

quissimarum rerum commemorationem subinde parentes, liberis suis familiaribusque audientibus, fecerint, eaque, quæ de originibus artium tradi solent, ex hac origine emanare potuerint. Atque his quidem traditionibus eo facilius fidem adiicere licet, si recta ratione assequimur rem se ita, quemadmodum traditur, habuisse, aut potius aliter habere vix potuisse. Ita facile credimus HIPPOCRATI *docenti medicinam ex eo esse ortam, quod primi homines obseruauerunt corpus nostrum non eodem modo se ad singula assumta habere; adeoque antiquissimam esse medicinæ illam partem, quæ rectam diætam sanis & ægrotantibus præscribit. Huius autem longe celeberrimus autor Hippocrates, aureis cedroque dignis monumentis suis optima huius præcepta ad nos transmisit, quæ merito suo magni ab omnibus fiunt, qui rectissime viuendi medendique regulas legere & ediscere cupiunt. Huius generis aliquam, ex* Aphorismorum *aureolo libello desumtum, mihi elegi, in qua vires ingenii periclitarer. Est autem illa Sectionis secundæ undecima, & sequentem in modum habet:* Ῥᾷον πληροῦσθαι ποτοῦ, ἢ σιτίου. Facilius est impleri potu, quam cibis. *Cuius sententiæ considerationem ita suscipiam, ut, quæsito prius sensu literali, deinceps usum eius, per omnes medicinæ partes, indagare pro viribus allaborem.*

§. I.

§. I.

Pauca quidem ſunt aphoriſmi verba, ſed, quod eadem extra nexum conſpicuum poſita ſunt, aliquam dubitationem lectori afferre poſſunt. Nam quod primum vocabulum attinet, quæri poſſe videtur, an hoc loco potius dicatur de eo, quod *facile peragitur;* an de illo, quod *facilius toleratur.* Si GALENVM quæras, hic in *Explicatione vocum Hippocraticarum* ῥᾷον exponit ἑτοιμότερον, καὶ εὐχερέστερον. ἔνιοι μέντοι τὸ εὐφορώτερον ἤκουσαν hoc eſt *promptius & ad obtinendum facilius. At vero alii exponere maluerunt de eo, quod faciliori negotio toleratur.* Adeoque duplex emergit ſenſus, nimirum: *promptius repleri corpus poteſt potulentis, quam eſculentis:* & : *tolerabilior eſt repletio, quæ fit potulentis, quam eſculentis.* Ipſum etiam vocabulum πληροῦσθαι diuerſitatem aliquam ſignificationis admittit, ut vel ſimpliciter ſignificet *replere ad ſatietatem*, vel *repleri ad exceſſum*, vel denique in oppoſitione ad evacuationem nimiam ſignificet *ſupplere illud, quod nimis evacuatum & ſubtractum eſt.* Quo triplici reſpectu habito, præceptum hoc ad hygieinen, ad pathologiam, & ad curativam methodum referri debebit.

§. II.

Equidem video *Galenum*, in ſuo ad hunc aphoriſmum commentario, ſuadere nobis, ut primum vocabulum ῥᾷον accipiamus eo ſignificatu, qui denotat id, quod *facilius & citius peragitur*, & verbum πληροῦσθαι intelligendum docet, quatenus *opponitur celeri & nimiæ euacuationi.* At vero non video ſufficientem huius explicationis ſuæ rationem adiectam eſſe. Nam quod ex antecedentium conſideratione illud pateſcere ſcribit: forte ex ipſa natura aphoriſticæ doctrinæ, quæ ſepara-

tas artis regulas, absque ſollicito nexu cum præcedentibus, proponit, dubium non leve ſuborietur, an per leges bonæ interpretationis reſtringi dictum aliquod late patens, & ſimpliciter enunciatum, debeat. Sed iuuabit omnes, quotquot admittit hic aphoriſmus, ſenſus proponere, & benevolo Lectori iudicium permittere.

§. III.

Quantum itaque attinet ad primum ſenſum: *facilius eſt*, *nos repleri poſſe potu*, *quam cibo*: iuuabit ex phyſiologia aliqua repetere. Antequam aſſumta ſic perficiantur, ut ſupplendo ſanguini & nutriendo corpori ſint idonea, neceſſarium eſt multos actus diuerſos præcedere. Ponamus aliquem hoc fine vti velle carne bubula, opus eſt coctam illam vel aſſatam dentibus ſatis comminuere, quo ipſo ſaliva intermixta imbuitur, admixtoque liquido glandularum palati mucoſo in bolum deglutiendo aptum redigitur. Deglutitur inde perque œſophagum in ventriculum deſcendit, fundo eius illabitur, & conſtrictione illius blande circumdatur. Hac mora per extrema oſcula vaſorum nerveo-arterioſorum, quæ tunicam villoſam conſtituunt, exſudans humiditas tenuis, mire reſolutoria, quam liquorem gaſtricum vocare ſolemus, carnem aſſumtam penetrat, inque eius priſtina ſtructura deſtruenda, eandemque in principia ſua ſequeſtrando, occupatur, ita, ut quicquid bovinæ naturæ ſtructuræque congruum adfuerat, id omne auferri deſtruique debeat, ut ſolum materia in nutrimentum hominis adaptari idonea remaneat. Vbi ſic ſatis calore ventriculi, eiusdemque laudatiſſimo menſtruo, cui ſaliva iam in ore admixta ſuccurrit, aſſumta ſunt elaborata & reſoluta, emittuntur ſucceſſive ea, quæ ſatis emollita & reſoluta ſunt, & per inteſtinorum longum canalem deducuntur.

§. IIII.

§. IIII.

Quemadmodum igitur ventriculi negotium *diæresin*, seu *resolutionem*, potissimum spectat; ita nunc intestina eandem quidem prosequuntur, sed præcipua opera *Synthesin*, cuius initia iam ipso in ventriculo ex parte fiunt, penitus absolvunt. Huius causa statim in principio tam longi tractus glandulæ duodeni, ab Illustri BRVNNERO nomen adeptæ, liquidum suum infundunt, moxque largiori flumine, ex pancreatis viscere erumpens, succus pancreaticus influit: quo eodem ostio bilis etiam in canalem intestinorum effunditur: quorum liquorum ea natura est, ut limpidi isti, ex pancreate & Brunnerianis glandulis, præter menstrui animati beneficium, una cum adsumtis potulentis, vehiculum nobile nutritiis partibus idoneum præbeant, bilis vero saponis instar, aut, si mavis, vitelli ovorum, pinguia & oleosa cum aqueis coniungat, sicque lac illud, chylum inquam, vnde sanguis suppleri debet, iuncta constituant.

§. V.

Quis non videt quam sit longum negotium si ex carnibus aliisque esculentis parari chylus debet? neque dubito quemvis intellecturum esse, quanto sit facilius, & temporis breviori intervallo parandum, sanguinis supplementum ex istiusmodi alimentis, quæ potus forma assumuntur. Talia autem sunt lac, oua sorbilia, juscula gelatinosa, emulsiones, potus Chocolatæ, & super omnia vinum generosum dulce, qualia sunt Malvaticum, Cyprinum, Canariense, Hispanicum, & id genus alia genuina & nullo mangonio corrupta; quin etiam, ubi nihil a calore metuendum, nostratia fermentata, &, in assuetis, cerevisiæ meliores, præsertim ex ritico, tum quæuis aliæ bonæ & bene defæcatæ.

§. VI.

§. VI.

Prærogatiua alimentorum iſtiusmodi potulentorum porro cognoſcitur iſtiusmodi caſibus, ubi facultates illas, quæ ad concoctionem requiruntur, valde eſſe debilitatas neceſſe eſt. Nam cum liquoris gaſtrici, pancreatici & laticis inteſtinalis ea ſit naturalis conditio, ut ex ſanguine optimo, &, quantum veroſimillime colligitur, nervorum fluido tenuiſſimo, conſtituantur: neceſſarium eſt, ubi proventum illius ſufficientem cupimus, ſatis abundantem adeſſe ſanguinis arterioſi copiam, quæ ad extremitates usque capillares, tunicam villoſam conſtituentes, glanduloſaque colatoria, profunde penetret, & ſecretionis materiam præbeat. Quod non minus neceſſarium eſſe reſpectu nervorum certum eſt; quoniam illud fluidum, quod per nervos aduehitur, &, ut Brunneriano termino utar, animatum menſtruum reddit, elaborari non poteſt, niſi cerebrum laudabilis ſanguinis arterioſi ſufficienti quantitate perfundatur, & ex corticali ſubſtantia in tenerrimos canaliculos medullares, nervorum prima ſtamina præbentes, penetret atque transfundatur.

§. VII.

Facile autem intelligitur fieri hoc non poſſe ubicunque magna ſanguinis profuſio accidit, cuius generis plura quidem exempla apud auctores idoneos conſignata leguntur, mihi autem unicum, pro ſcopo meo, ſufficit, quod *Hildanus* refert *Cent. II. obſerv. XVIII.* nobisque ſiſtit virum ſexagenarium, qui maxima hæmorrhagia, cui vix ulla ſanguinem ſiſtentia ſufficiebant, correptus, tandem œdematoſus & aſciticus redditus fuit. Cuius eventus rationem, non poſſumus aliunde arceſſere, quam quod nimia ſanguinis, quam vir ille fecit, iactura, vaſa plurimum depleuerit, unde illa, ad menſuram factæ

factæ inanitionis, contracta anguſtataque fuerunt, &, quoniam ſenili hac ætate vaſorum ſuccoſæ extremitates per ſe ſenſim coaleſcunt & abolentur, is effectus tanto citius in hoc viro, jam ſene, evenit. Sed ortus a novo aſſumtorum ſupplemento chylus difficilius, vel plane non, valuit ad collapſos & conſtrictos canalium iſtorum meatus aperiendos, priſtinumque iter recuperandum. Vnde œdematoſus & aſciticus euentus fuit ſubortus, cuius pleniſſimam ætiologiam hic a me tradi nemo poſtulauerit.

§. VIII.

Vero autem ſimile videtur alimenta liquida, eorum ſaltem aliqua, præcipue ſpirituoſa, facillime humoribus noſtris infundi, usque adeo ut aliqua jam proſint, & vires erigant, dum odoratu percipiuntur, vel exterius corpori illinuntur; alia inter deglutiendum, quin, ubi deglutitio prohibetur, ore tantum detenta, efficaciam refocillantem exſerant. Ex quo apparet, quod, ubi patentioribus ventriculi & inteſtinorum poris eadem illapſa fuerint, ſine longa mora lymphaticos chyliferosque ductus ſubitura, & ſic ad commercium ſanguinis defluxura ſint, ſaltem quoad fluidiorem & meliorem ſui partem, fæculenta & minus ſubtili reſtitante. Pertinet huc obſervatio a B. D. D. WEPFERO, in nuper editis de *affectibus capitis IV. p. 7.* relata, ubi vir potu vini nimio inebriatus, rudiore plaga in capitis temporali regione accepta, mortuus concidit. Hujus cranium cum ſectione auferretur, mox ingens ſeri quantitas, vinum exacte redolens, cum copioſo ſanguine, effluxit. Ex quo phænomeno doctiſſimus vir hoc axioma, *ſcholio* 2. expreſſum merito, ut exiſtimo, elicuit: *Serum intra cranium vinum exacte redolens argumento eſt, potulenta parum immutata e ventriculo & inteſtinis ſeu abripi ſeu propelli.*

§. IX.

Alia ſunt ex liquidis alimentis, quæ levi facilique mutatione prius corpori apta reddi, quam ſanguinem ſubeant, experientia & ratione diſcimus. Hujus generis ſunt ab animalibus deſumta,ut lac, ova ſorbilia, forte etiam decocta & juſcula gelatinoſa. Et experientia quidem docuit in omni animali, quod lac potavit, ſi ventrem celerrime incidamus & ventriculum inſpiciamus, lac ſemper coagulatum reperiri, in illis adeo animalibus, quæ lac congenerum animalium aſſumſerunt, ut vitulis lacte ſuarum matrum paſtis, catulis & ſimilibus: adeo ut merito ſuperſedere poſſimus anxia cura illa, qua efficere ſtudemus, ne lac aſſumtum coaguletur. Tantum enim abeſt ut coagulationem ſeu potius partium lactis texturam conſtituentium diſceſſionem impedire juvet aut fas ſit, ut potius tam neceſſarius quam utilis disjunctionis ille eventus reputari debeat: modo coagulatio non ſit nimis tenax, qualem verbi cauſa ſpiritus ardens affuſus pinguiori lacti inducit. Ratio etiam ſuadet diſſolvendam eſſe priſtinam craſin, ut nova ſpeciei & individuo congrua enaſcatur, ſequeſtrarique illa poſſint, quæ hoc intuitu minus quadrant.

§. X.

Hæc conſideratio docere nos poterit, quid ſtatuendum ſit de illo quorundam tentamine, patrum noſtrorum memoria inſtituto, quo gravi hæmorrhagia exhauſtis, vel alias debilitatis, in venam immediate ſanguinem ex alio animali vegeto transfluentem immittere: vel eorum conſilio, qui lac tepidum ſiphonis ope injicere iubent. Et quidem quod ſanguinis transfuſionem attinet, quoniam illa diu jam omiſſa eſt, nihil de ea nunc dicere opus videtur: ipſius autem lactis immiſſio ex eo diſſuadetur, quoniam lac, a quocunque ſit animali, craſin & ſpecificatam pro indole ejus animalis vitali animalique

lique characterem adhuc retinet, & quoniam hæc in primis viis non ſunt alterata, in ſanguine vix emendari poſſunt. Tolerabilius forte fuerit, ſi lac ex ejusdem ſpeciei mammis extractum injiceretur, v. g. homini humanum: at vero cum individui naturæ accommodari lac ab animalibus varii generis ſuctum ex eo cognoſcamus, quoniam ſemper præcipitatum illud in ventriculis illorum deprehendimus: etiam hunc modum non omni ex parte optimum judicare licet.

§. XI.

Quæri hic debere videtur, quibusnam alimentis humidis prærogativa debeatur, aut an nihil referat quocunque utaris. Liceat itaque illa prius in claſſes digerere, deinde caſus & circumſtantias diſpicere. Puto autem facile omnia redigi ad ſequentes. In prima colloco ſpirituoſa, ut vinum, ejusque ſpiritum, cereviſiam, mulſum: in altera conſiſtant ex vegetabilibus parata caloris expertia, ut ſunt decoctum ſeu ptiſana hordei excorticati, pultes molliores ex flore farinæ paratæ, juſcula ſimilia ſimpliciora, potus chocolatæ dilutus, emulſiones ex amygdalis, pineis, piſtaciis paratæ. In tertia ſunto ex animali regno deſumta, ut lac, oua ſorbilia, juſcula & decocta gelatinoſa caponum, gallinarum, aliarumque carnium probarum. Quod jam ad primam claſſem attinet, quoniam manifeſtum eſt talia eſſe calida & humores expandere, intelligitur, facili quidem negotio, ea non convenire ubicunque vel febris jam adeſt, vel merito extimeſcitur; eademque prohiberi ubicunque hæmorrhagiarum effera eruptio vix compeſci potuit, earundemque recrudeſcentia metuitur. Sic in puerperis magna hæmorrhagia forte debilitatis, non ſolum is metus, ne lochia nimium commoveantur, vinum ſuſpectum reddit, verum etiam febris lactariæ expectatio ab eo-

 dem

dem detinet. Pariter ubi operationes chirurgicæ graviores susceptæ fuere, aut arteriæ vulneratæ modo sanguinem profundere desierunt, caute cum vino & spirituosis mercandum esse inter omnes constat.

§. XII.

Conveniunt his potius ea, quæ secundum ordinem tenent, succum nutritium blandum, nullaque fermentescente virtute conspicuum præbentia, quibus tam diu immorandum est, donec metu febris omnino ablato ad ea venire liceat, quæ in tertia classe continentur animalia, & vinum, cerevisiamve adjicere. Exempla istiusmodi refectionis videre licet apud auctores complura, sed maxime placuit *Guillielmus Fabricius Hildanus* ubi victum homini post membrorum amputationem valde languenti reficientem præscribit, plane in hunc modum, nisi quod etiam febris respectu non metuit afferre illa ex animalibus desumta, ut juscula carnium, ova & similia: quod quam recte fiat alii viderint. Saltem observatum est a pluribus, quod febre detenti carnes fastidiant: ipsa sic natura, ut quidem existimo, demonstrante, quod desumta ab animalibus tali tempore non adeo bene conveniant. Idem recte intellexisse veteres ex eo cognoscimus, quoniam febri laborantes non alia potione, quam ptisana, reficiebant.

§. XIII.

Atque hæc meditatus sum ad aphorismi nostri primum sensum: quibus addi illud potest, quod humida ejusmodi alimenta, quoniam in humores cito abripiuntur, frequentius repetitis vicibus dare potius conveniat, quam magnis haustibus eadem simul ac semel infundere. Idem nos natura docet in illis animalibus, quæ recens exclusa lacte materno victitant; quippe crebro pastum hunc expetentibus & facile perferentibus: si vero

diutius

diutius eo careant, mox ejulatibus ſuis idem efflagitantibus. Interponi autem juſta ſpatia, quibus aſſimilentur ſanguini, eo magis eſt neceſſarium, quo magis manifeſtum eſt, virtutem ſanguificantem eo debiliorem eſſe, quo plus ſanguinis amiſſum eſt.

§. XIV.

Supra diximus aphoriſmum hunc trahi etiam ad illum poſſe ſenſum, quod tolerabilior ſit exceſſus in aſſumtis potulentis, quam eſculentis. Ita accepiſſe Hippocratis mentem videri poſſit CORNELIVS CELSVS quando *Lib. I. Cap. II.* in hunc modum ſcribit: *ubi ad cibum ventum eſt, nunquam utilis eſt nimia ſatietas: ſæpe inutilis nimia abſtinentia: ſæpe, ſi qua intemperantia ſubeſt, tutior eſt in potione, quam in eſca.* Enim vero video hanc lectionem Celſo non ſatis ſecure tribui, cum vetuſta exemplaria legant: *durior eſt in potione, quam in eſca.* Et forte mutatio, quæ hic ſuſcepta eſt, debetur eidem facilitati Celſum refingendi, cui plura apud eundem auctorem, ſine prægnanti ratione mutata, debentur. Videbimus itaque, quid de hac comparatione utriusque intemperantiæ ſtatuendum ſit.

§. XV.

Et ſunt ſane qui exiſtimant intemperantiam potus, ab eaque ortam repletionem nimiam, valetudini nullum afferre detrimentum: quare toto videmus die aliquos ita ſeſe ingurgitare, ut hominem exuiſſe omnino dici poſſint. Enim vero non impune ſemper eos ferre intemperantiam ſuam, multis ſane obſervationibus diſcere licet, quas medici annotatione dignas judicarunt. Sic FELIX PLATERVS *obſervat. Libr.* 1. *p.* 16. ſcribit: *Et pueros aliquot & adultos, & ſenes, quia ſpiritum vini, quem aquæ vitæ nomine appellant, immoderate ſumpſerunt, primum ſummopere accendi, poſtea attonitos ſtupere, ac ſi*

opium bibissent, & stertere ad mortem usque, multoties observavi. Idemque autor *pag.* 17. *Aliquos ex nimia vini ingurgitatione non tantum stupidos fieri, sed & mori, observavi: non aliter atque in stupore, a narcoticis, uti & spiritu vini, accidere ostendi, simili stupore obrutos fuisse exstinctos.* Plura etiam ex ebrietate mortuorum exempla videre licet apud FORESTVM *Lib. IX. observ.* 27. *Schol.* Possemus hisce illorum, qui ex ebrietate vel mortui, vel male mulctati sunt, longe plura addere exempla, nisi existimarem in re tam nota supervacaneam esse hanc probationem. Legi de eo potest dissertatio inauguralis Dom. *G. N. Seyfferheldi, de morbis bibonum,* 1720. hic habita.

§. XVI.

Ne vero existimemus illam solum in potu intemperantiam, ubi spirituosa ingurgitantur, tam esse periculosam, brevibus ostendemus etiam repletiones humoribus lenioribus factas insigniter nocuisse. PLINIVS *hist. nat. XXXI. cap.* 6. ubi de fontium calidorum interno vsu agit, notat errorem illorum, qui plurimo potu gloriantur. *Vidi*, inquit, *iam turgidos bibendo, in tantum ut annuli integerentur cute, cum reddi non posset hausta multitudo aquæ.* Parum id referre argui ex eodem Plinio posset, quoniam levi remedio, scilicet salis crebro gustu, emendari vitium potest: quod recentiores nostri imitantur sale fontium, ut Egrano, Sedlicensi, Ebshamensi, vel analogo artificiali cathartico adhibitis. Enimvero non impune id semper cedere senio debilitatis, tophis podagricis obsessis, scorbuticis, aut scirrho viscerum laborantibus, qui sæpe exulcerationes extremorum sui generis sphacelosas, subinde verum hydropem, a nimia ingurgitatione contrahunt, res est tam nota inter omnes, ut verba perdere minime opus sit. Sanitatis conseruan-

dæ

dæ & recuperandæ cauſa quotidie præſcribuntur infuſa, aut proprio conſilio bibuntur epidemia illa theæ & Coffé; ſed nec horum abuſus omnino innoxius notatur. Theæ potus abuſum inter cauſas difficilis affectus eius, qui diabetes vocatur, ſollemniter refert MARTINVS LISTERVS, Angliæ medicorum haud poſtremus: cui fidem fecit B. D. D. IO. MAVR. HOFFMANNVS, qui *D. Præſidi* nominibus ſuis indicavit duos huius Academiæ quondam patres, qui nimio uſu huius potus ſtillicidium urinæ contraxerunt.

§. XVII.

Atque neſcio annon ſatis durum videri debeat homini, qui vivere & valere cupit, ſi legat quid nimia & aſſidua Theæ ingurgitatio ventriculo præſtet. Exponit autem D. D. G. C. GAHRLIEP *obſeruat. Acad, N. C. Cent.* I. *obſ.* I. quid in ſectione alicuius theophili inuenerit: *tunicæ ventriculi admodum erant tenues, chartæ paulo robuſtioris craſſitiem vix æquantes, — plicis autem omnino deſtitutæ. Quæ facies omnibus fere theé potus helluonibus continuis ac diuturnis, me ſæpius hoc in cadaueribus illorum exenteratis, ipſius quoque Doctoris Bontekoe, magni illius, dum viveret, thee patroni & encomiaſtæ, obſervante, familiaris & quaſi propria eſt.* Atque, ut chocolatæ potus, omnium præcipui fere alimenti humidi, mentionem faciam, ſatis dura fuerunt incommoda quæ incurrerunt aliquot nobiles adoleſcentes in Pædagogio Regio Halenſi, de quibus D. Præſes in prælectionibus aliquando meminit, quod, ut fere nitimur in vetitum, quum potu illo interdictum alumnis eſſet, illi, corrupto famulo quodam incredibilem eius copiam furtim ſuppeditante, vltra modum ſeſe ingurgitantes, omnes fere febri correpti fuerint.

§. XVIII.

Non iam attingam quid intemperantius hauſta aqua frigida, vel alius potus per ſe ſaluberrimus, poſt magnam incaleſcentiam, efficiat, prorſus ad perniciem humanæ machinæ prono curſu impellens: quid vina mangonio corrupta valeant; illud tamen puto indubium eſſe qualitatem iſtiusmodi potuum malignam & noxiam intemperantius aſſumentium vitio incredibilem in modum augeri intendique. Sic ante hos forte duodecim annos florentiſſima academia quædam plures ciues amiſit, qui in ſuburbano diverſorio, quadrageſimali tempore, ſtatis horis confluebant, & ſecundum leges quasdam cereviſiam triticeam copioſe ingerebant, quum hoſpes, ut acorem eius emendaret magisque ſpumantem redderet, multum lixivii affudiſſet. Plures enim intra breve tempus febre acuta inflammatoria interibant: ſed fama mendax tunc quidem, vt fieri ſolet, tragicis narrationibus rem totam ultra veri fidem extollebat, factique narrationem depravabat.

§. XVIIII.

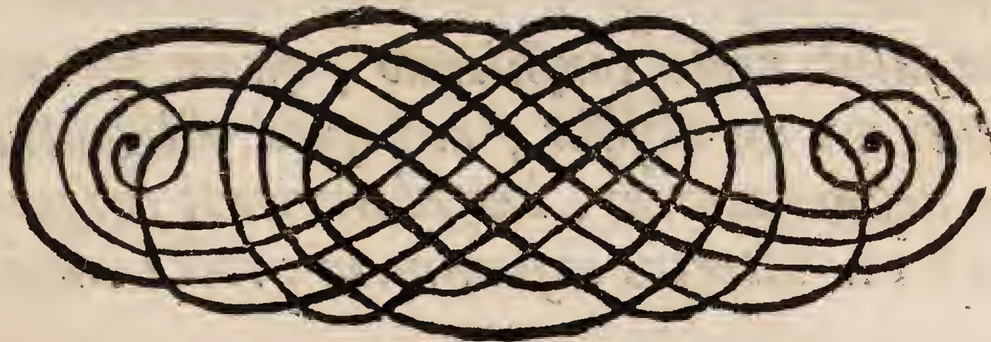
Atque huius forte generis obſeruationes CELSVS intuitus eſt in illa ſæculi, quo vixit, intemperantia, pluresque notavit ab immoderatius hauſto potu grauiter multatos: quare adverſus mores ſui ævi hac admonitione plane *ἀςείως* pugnare videri poterit; quemadmodum *cap.* 3. Aſclepiadis conſilium non audet reprehendere, quem offenſum eorum conſuetudine, qui quotidie eiiciendo vorandi facultatem moliuntur, vomitum in eo volumine, quod de tuenda ſanitate compoſuit, reieciſſe exiſtimat. Nimirum medicorum honeſtatem etiam illud decet, ut homines a vitiis deterreant, oſtenſo periculo, quod vitae valetudinique ab illis imminet.

Cete-

Ceterum facile conſentientem me habebit, quisquis ex idoneo codice ſcripto confirmauerit alteram lectionem, quæ *ſæpe tutiorem eſſe intemperantiam in potione, quam in eſca*, profitetur: quum nihil omnino abſurdi habeat hæc adſertio, modo rite exponatur.

§. XX.

Scilicet duo intemperantiæ genera comparari manifeſtum eſt; neutrum vero laudari abſoluteque tutum pronunciari. Si tamen comparentur exempla eorum, qui voracitate peccauerunt, & iſtorum, qui multa nimis potione in diætæ regulas impegerunt, plures fore illos, qui a nimia voracitate, præcipue ſi varietas ciborum accedat, illico cruditates, languorem, febres contrahunt, quam hos, qui a crapula gravius & durabilius affliguntur, modo ſequantur conſilium, quod mox ſequitur: *poſt multas potiones, quæ aliquantum ſitim exceſſerunt, nihil edendum eſt.* Hæc vero de ſuperius propoſito Aphoriſmo dicta, pro temporis præſenti copia meoque ſcopo, ſufficiant.

NOBILISSIMO ET EXIMIO DOMINO
RESPONDENTI
S. P. D.
PRAESES.

QVam mihi obtulisti dissertationem, meditationes quasdam ad Hippocrateum aphorismum proponentem, rogatu TVO *leui lima passim expolire, alicubi etiam interpolare visum fuit. Laudo autem diligentiam hoc specimine satis comprobatam, vtque stadium, quod strenue decurrere cœpisti, feliciter emetiaris, ex animo apprecor. Planeque futurum hoc auguror si porro ex priscorum, diuque iam mortalium cœtui ereptorum monumentis, viuorum autem sermonibus pariter ac scriptis, fructum capere allabores, nullumque diem sine linea transire* TIBI *patiaris; memor illius, quod diuus Cous quasi in limine scholæ medicæ grauiter nobis acclamat:* Ars longa, vita brevis. *Ita fiet vt spem ac vota Excellentissimi doctissimique Domini Parentis* TVI *impleas, & , qui laborum nostrorum scopus est,* DEO *& reipublicæ inseruire, multorum saluti recte consulendo, quam optime valeas. Non virtuti* TVAE *diffisus, aut quod diligentiam in* TE *vmquam desideraverim, hæc abiturienti suggero, sed eo animo, vt* TE *vlterius inflammem: recte enim poeta cecinit:*

Acer, & ad palmæ per se cursurus honorem,
Si tamen horteris, fortius ibit equus.

Vale, mi SCHODERE, *& quocunque loco musis operari placuerit, almæ matris Altorfinæ amorem conserua.*

cIↃ IↃCC XXVIII. a. d. XII. Martii.

Du

Du zeigst/Geehrter Freund/wie gros dein Fleiß gewesen/
Wie emsig Du bisher die Schrifften durchgelesen/
In welchen man den Kern der Arzeney Kunst find:
O! fahre ferner fort/ und glaub für dein Bemühen/
Wird Dir so Preis als Ruhm um deine Schläfe blühen/
Dieweil doch Fleiß und Schweiß der Ehre Mutter sind.

Seine Ergebenheit gegen dem Herrn Respondenten zu bezeigen schrieb dieses

G. L. Huth. Opp.

Omine conscendes fausto fastigia doctæ
Sedis, & applaudent Phœbus, Hygea, TIBI.
Scande animi virtute nova, sic auguror, alto
Culmine descendes non sine laude nova.
Iamque TIBI virtus meritos decernet honores
Præmia, ceu fas est, digna labore TVO.
Nunc, ut res medicæ TIBI curæ semper habentur,
Sic alimenta dabunt humida, sicca, TIBI.
Hinc voveo ex animo, multum dilecte Sodalis,
Vt fortunato sidere fata fluant.

Hisce paucis Nobilissimo Doctissimoque DN. Respondenti, Fautori & Amico suo æstumatissimo, de egregio specimine Academico gratulatur

Carolus Hofmannus, Norimb.
Opponens.

Was theurer Lehrer Kunst und deine gute Gaben /
Ja / was dein eigner Fleiß aus Dir gemachet haben/
Diß zeigt uns deine Schrifft / darinnen Du vermehret/
Was Aesculapens Sohn / Hippocrates gelehret /
Fahr fort in deinem Fleiß / so wie der Anfang war /
Und glaub das Ende bringt / Dir reiche Früchte dar.

So gratuliret hertzlich dem Herrn Respondenten dessen ergebenster Diener
Georg Ulrich Schmidt / Nœrdling. *Opp.*

